

Vergaderjaar 1996–1997

25 169

Wijziging van de grens tussen de gemeenten Elst en Nijmegen

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 18 april 1997

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer van haar bevindingen als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de gestelde vragen tijdig door de regering beantwoord zullen zijn, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorstel van wet inzake de wijziging van de grens tussen de gemeenten Elst en Nijmegen.

Uitgaande van de door de leden van deze fractie gehanteerde knelpuntenbenadering bij de beoordeling van gemeentelijke herindeling, is het voorstel gezien de problematiek van de gemeente Nijmegen met betrekking tot woningbouw en bedrijfsterreinen op eigen grondgebied, een keus waarmee zij instemmen.

Hoewel de beide gemeentebesturen, zoals in de memorie van toelichting wordt gesteld, in onderling overleg tot deze wijziging zijn gekomen, vragen zij de staatssecretaris nog eens aan te geven of naar haar mening ook voldoende open overleg heeft plaatsgevonden over deze wijziging, omdat hen over het tegendeel signalen bereiken.

De leden van de CDA-fractie stemmen van harte in met de aanpassing van artikel 2, tweede lid, dat bepaalt dat de reguliere verkiezingen worden overgeslagen om te voorkomen dat er binnen korte tijd twee keer verkiezingen voor de gemeenteraad moeten worden uitgeschreven. Wel wijzen zij de staatssecretaris op een ter visie gelegd provinciaal voorstel tot herindeling van Over-Betuwe, waarbij ook de gemeente Elst is betrokken. Kan de staatssecretaris aangeven of dit voorstel op korte termijn aan de Kamer ter beoordeling kan worden voorgelegd? Zo ja, zou dat ertoe kunnen leiden dat Elst dan mogelijk wederom wordt geconfronteerd met nieuwe gemeenteraadsverkiezingen binnen een kort tijdsbestek en vindt de staatssecretaris dat wenselijk?

De leden van de VVD-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel en het besluit van de gemeenteraden van Elst en Nijmegen tot vaststelling van een ontwerp-herindelingsregeling ten aanzien van de gemeente Lent.

¹ Samenstelling:

Leden: Van Erp (VVD), V.A.M. van der Burg (CDA), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), De Cloe (PvdA), voorzitter, Janmaat (CD), Van den Berg (SGP), Scheltema-de Nie (D66), ondervoorzitter, Apostolou (PvdA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), Van der Hoeven (CDA), Remkes (VVD), Gabor (CDA), Koekkoek (CDA), Nijpels-Hezemans (Groep Nijpels), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Hoekema (D66), Essers (VVD), Dittrich (D66), Dijkman (PvdA), De Graaf (D66), Cornielje (VVD), Rouvoet (RPF) en Rehwinkel (PvdA).
Plv. leden: Korthals (VVD), Dankers (CDA), Van Hoof (VVD), Bijleveld-Schouten (CDA), Liemburg (PvdA), Poppe (SP), Schutte (GPV), Jeeke (D66), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), Feenstra (PvdA), Verhagen (CDA), Van der Stoel (VVD), Mateman (CDA), Mulder-Van Dam (CDA), Van Wingerden (AOV), Rabbae (GroenLinks), Van Boxtel (D66), H.G.J. Kamp (VVD), Assen (CDA), M. M. van der Burg (PvdA), Bakker (D66), Klein Molekamp (VVD), Leerkes (U55+) en Van Oven (PvdA).

De kern Lent vormt een exclave; een afgescheiden deel van de gemeente Elst dat niet aan deze gemeente grenst maar aan grondgebied van Valburg, Bommel en Nijmegen. In verband met de realisering van het VINEX-beleid ligt het, gelet op het onaanvaardbare hoge ontwikkelingsrisico voor de gemeente Elst, dan ook voor de hand aansluiting te zoeken bij de gemeente Nijmegen. Aangezien deze VINEX-locatie een opdracht heeft tot de bouw van 12 000 woningen, waarvan 6500 woningen vóór 2005 gerealiseerd dienen te zijn, wordt door deze herindeling een oplossing geboden voor de ruimtenood van de gemeente Nijmegen. De leden van de VVD-fractie willen van de regering vernemen of er door de zogenaamde Waalsprong voor de komende 20 à 25 jaar voldoende ruimte voor de gemeente Nijmegen beschikbaar komt voor woningbouw en bedrijventerreinen. Kan de regering voorts bevestigen dat de komende 20 à 25 jaar geen verdere gebiedsuitbreiding van de gemeente Nijmegen aan de Lent-zijde van de Waal te verwachten is?

De regering onderschrijft de argumenten voor deze gemeentelijke herindeling die hiervoor zijn aangedragen door de gemeentebesturen van Elst en Nijmegen. Graag vernemen de leden van de VVD-fractie of daaraan van regeringszijde nog extra argumenten kunnen worden toegevoegd.

Naar het oordeel van deze leden moet nader gemotiveerd worden waarom een daling van het aantal inwoners van de gemeente Elst met 16% (19 355 -/ 3100 = 16 255) voor de regering aanvaardbaar is. Behoudt deze gemeente wel voldoende bestuurskracht om zelfstandig voort te bestaan? De leden van de VVD-fractie zijn zich er van bewust dat in het betrokken gebied sprake is van een verkenning van de mogelijkheden om te komen tot grotere bestuurlijke eenheden. Aangezien in dit wetsvoorstel geen inhoudelijke relatie wordt gelegd met deze verkenning, behoeft de vraag met betrekking tot de bestuurskracht van de gemeente Elst een deugdelijk antwoord! Uit de bijgevoegde stukken blijkt dat er sprake is geweest van een zorgvuldige procedure. Echter uit het commentaar van de stichting dorpsraad Lent (BiZa 97-110) blijkt dat dit niet het geval is. Daarom ontvangen de leden van de VVD-fractie op de volgende vier vragen een duidelijk antwoord van de regering.

1. Stond in de uitnodiging voor de bijeenkomst van 24 april 1996 uitdrukkelijk vermeld dat het hier een inspraakbijeenkomst betrof of was het, zoals de dorpsraad Lent stelt, slechts een informatiebijeenkomst?
2. In welke periode zijn de concept-raadsbesluiten ter inzage gelegd? Is hiervan melding gemaakt in de lokale pers?
3. De dorpsraad Lent noemt de constatering dat geen bezwaar is gemaakt tegen de besluiten van de betrokken gemeenteraden inzake de herindeling; «feitelijk onjuist en in strijd met de waarheid». Heeft de regering geverifieerd of de door de gemeentebesturen verstrekte informatie, dat er geen bezwaar zou zijn gemaakt, op waarheid berust?
4. Verdient de procedure tenslotte naar het oordeel van de regering het predikaat «zorgvuldig»?

In de memorie van toelichting wordt melding gemaakt van een eenmalige afkoopsom die Nijmegen zal betalen aan Elst. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de financiële notitie van maart 1996 die als bijlage is toegevoegd. De som bedraagt volgens deze notitie 14 250 000 gulden. De leden van de VVD-fractie vragen of Nijmegen aan deze verplichting zal kunnen voldoen. Heeft de regering zich geëngaat aan dit bedrag wanneer Nijmegen in gebreke blijft? Is dit laatste het geval dan zouden de leden van de VVD-fractie graag vernemen of de regering dit eerder bij vergelijkbare herindelingen elders ook heeft gedaan. Wellicht ten overvloede wijzen deze leden de regering er op dat de gemeente Elst op deze afkoopsom moet kunnen rekenen. Kan de regering dit laatste bevestigen in de nota naar aanleiding van het verslag?

Uit de financiële notitie van maart 1996 blijkt ook dat ook sprake zal zijn van een welkomstpremie. Is op dit moment al duidelijk hoe hoog de

welkomstpremie zal zijn? Kan de regering aangeven welk prijskaartje hieraan in totaal zal hangen? Ook in dit kader rijst de vraag of Nijmegen in staat moet worden geacht deze verplichting na te komen. Bij de inwoners van Lent zijn verwachtingen gewekt die, zo stellen de leden van de VVD-fractie, tot verplichtingen leiden. Heeft de regering zich ook gecommiteerd aan deze verplichting?

De leden van de VVD-fractie geven er de voorkeur aan om de herindeling op 1 januari 1998 te doen ingaan, waardoor de verkiezingen in Elst in november 1997 gewoon doorgang kunnen vinden. Zij zijn met de regering van oordeel dat de periode dat de inwoners van de kern Lent geen door henzelf gekozen bestuurders hebben tot 5 maanden beperkt dient te blijven. Juist in een gebied waar de komende jaren op het terrein van de ruimtelijke ordening ingrijpende beslissingen zullen moeten worden genomen, kan de directe invloed van de inwoners van Lent op het bestuur van de nieuwe gemeente Nijmegen niet gemist worden. Wanneer de herindeling pas op 1 januari 1999 van kracht zou worden dan zouden de inwoners van Lent deze invloed ruim drie jaar moeten ontberen. Het is om wille van deze reden dat de VVD-fractie instemt met een snelle behandeling in de Tweede Kamer en zij zullen daaraan alle medewerking verlenen. Gevolg zal zijn dat de te verkiezen gemeenteraad van Elst een maximale zittingstermijn zal krijgen van vier en een half jaar. Ook hiermee kunnen deze leden instemmen.

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel tot wijziging van de grens tussen de gemeenten Elst en Nijmegen. Zij constateren dat deze grenswijziging enerzijds het gevolg is van de vaststelling van het VINEX-beleid voor het knooppunt Arnhem–Nijmegen – i.c. de lokatie Waalsprong – terwijl tegelijkertijd onderhavig voorstel slechts een beperkte en partiële aanpak behelst waar het gaat om de bredere bestuurlijke vormgeving van het gehele KAN-gebied. Deze leden zien deze herindeling derhalve mede in het perspectief van mogelijke toekomstige herindeling in de regio Arnhem–Nijmegen. Immers, deze oplossing is slechts een gedeeltelijk en ruimtelijk strikt noodzakelijk antwoord op de voorziene bouwontwikkelingen rond Nijmegen, e.e.a. in combinatie met de overige grenscorrecties die reeds zijn ingegaan (Bemmel/Nijmegen, Valburg/Nijmegen).

Wat betreft het exacte grensverloop zoals voorgesteld, vragen de leden van de fractie van D66 of niet is overwogen bij de diverse grenscorrecties de gehele A15 en het klaverblad in één gemeente te laten of te leggen.

De leden van de fractie van D66 zouden graag enige nadere informatie ontvangen over de afkoopsom die Nijmegen aan Elst zal gaan betalen. Kan enig inzicht worden geboden in het effect van de grenswijziging op de hoogte van de uitkering uit het Gemeentefonds voor de gemeente Elst?

De leden van de GPV-fractie hebben met gemengde gevoelens kennis genomen van het wetsvoorstel. Zij realiseren zich, dat het wetsvoorstel met name een uitvloeisel is van de Waalsprong, waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden. Over deze besluitvorming bestaan bij deze leden echter reserves.

Zo wijzen zij erop, dat de besluitvorming tot nu toe niet volgens de normale publiekrechtelijke regels heeft plaatsgevonden. Er is vooruitgelopen op de wijziging van het streekplan, terwijl de uitvoering van het VINEX-beleid is geregeld bij convenant. Is dit een voldoende basis voor een wetswijziging tot aanpassing van gemeentegrenzen?

Met de Waalsprong als zodanig zijn deze leden ook niet onverdeeld gelukkig. Er wordt niet alleen een forse stap gezet naar verstedelijking van de Over-Betuwe, maar ook vindt bij voorbaat een tweedeling van de gemeente Nijmegen plaats met de Waal als forse natuurlijke barrière.

Deze barrière lijkt nog groter te zijn dan indertijd het geval was met de uitbreiding van Arnhem in zuidelijke richting. Welke lessen zijn getrokken uit de ervaringen met de Rijnsprong?

Welke garanties bestaan er dat Nijmegen-Noord vanaf het begin een goede ontsluiting krijgt naar het centrum van de gemeente? Maakt de Waalsprong het doortrekken van de A 73 niet onvermijdelijk?

Ook vragen de leden van de GPV-fractie welke gevolgen de groot-schalige woningbouw in Nijmegen-Noord zal hebben voor de woningbouw in de andere gemeenten rond Nijmegen.

In het dorp Lent is sprake van een waardevolle glascultuur. Zal deze ook op termijn in de naaste omgeving kunnen blijven bestaan?

De leden van de GPV-fractie stemmen ermee in, dat niet twee verkiezingen kort na elkaar zullen worden gehouden. Zij vragen wanneer de volgende verkiezingen in de Over-Betuwe – en dus in Elst – worden verwacht als gevolg van de voorgenomen herindeling in dit gebied. Mag ervan worden uitgegaan dat dit niet eerder dan eind 1999 het geval zal zijn?

De voorzitter van de commissie,
De Cloe

De griffier van de commissie,
Hommes